

Att vila i framåtrörelsen

Sista stunden i min ateljé på Mejan – jag har nog aldrig haft en plats så mycket som denna. Så intensivt som här. En massiv process har tagit plats. Färgfläckar täcker väggarna nu, golvet är skitigt. Jag hade aldrig väntat mig detta – att jag skulle släppa på kontrollen. År av tvångströja har jag brutit igenom inom dessa väggar. Osynliga lager – stumma ogenomträngligheter som behövt sprängas bort med mod och envishet. Medan jag väntat på mig själv har jag målat, rispat, fränt. Vrängt ut och in. Funnit skörhet intill ett våldsamt söndrande. (Ur Sidorna, 2012)

En sommar något år efter min examen från Kungl. Konsthögskolan åkte jag till Paris på stipendievistelse. Med mig på resan hade jag en stor väska till bredden fylld med anteckningsböcker. Under åren på konsthögskolan hade jag dagligen och utan undantag skrivit tre A4-sidor, det var dessa som låg i resväskan. Jag hade skrivit dem om mornarna, strax innan jag riktigt vaknade till. På sidorna formulerades tankar som låg och pyrde, genom orden kom de upp i dagern och det osade om dem.

Sista åren på utbildningen hade jag befunnit mig i en personlig uppgörelse mellan ett föreställande och ett abstrakt måleri. Det var inte valet dem emellan som var utmaningen utan snarare hur det sistnämnda fordrade en visualisering av själva tänkandets rörelse. Jag behövde hitta en fysisk form för den abstrakta tanken.

Medan det föreställande måleriet tycktes ha fasta ramar att förhålla sig till, en förlaga som svarade mot dess rätt och fel, var det abstrakta måleriets premisser upp till mig själv att diktera. I sökandet körde jag mina målade dukar i tvättmaskinen, lät klorin framkalla måleri, dolde det bakom transparenta tyger eller tvingade pastos oljefärg att tränga igenom duken och göra baksida till framsida. Jag dissekerade måleriet och dess material, drev det mot gränstillståndet mellan materialitet, blick och rum.

Låt målningen sluta sig. Kall, hård. Konturerna exakta i sin skärpa. De svarta partierna ska vara fränstötande snarare än att rymma ett djup. Vara mur. Stum, de ska vara stumma. Målningen är ett schakt. Det rasslar och skaver, hackar likt rostigt järn när den går isär. Dessa slutna ytor som öppnar upp sig. (Ur Sidorna, 2012)

Året efter examen var en omvälvande tid kännetecknad av särskiljandets både smärtsamma och hisnande rörelser. Från att ha varit en del av den större enhet och familjaritet konsthögskolan innebar, var nu uppdraget att hitta sin plats som fritt verkande konstnär. Det var att ge sig ut på en resa de flesta av mig och mina klasskamrater nog anade skulle kunna sträcka sig över ett helt yrkesliv. Likväl inleddes den med känslan av en börjans brinnande Nu.

Under dessa omständigheter drog jag min resväska till ateljén i Paris. Genom anteckningarnas närmanden och avståndstaganden från mig själv, ville jag skapa överblick och hoppades upptäcka en glipa där kärnan i mitt arbete synliggjordes. För detta att bli konstnär skedde uppenbarligen inte enbart genom en examens titulering. Studietiden på konsthögskolan hade gjort det tydligt att det snarare var genom ett idogt arbetes mödosamma utmejslande som ens specifika uttryck skulle komma att framträda.

För att få perspektiv krävdes en distansering, ett kliv utanför mig själv.

Stipendievistelsen ägnade jag åt att läsa igenom mitt material och skriva samman det i en text. De personliga anteckningarna synliggjorde varifrån jag kom och åt vilket håll jag skulle rikta mig framöver.

De fick Nuet att framträda med en konfronterande skärpa och tycktes förekomma, närmast avslöja mig, inför mig själv.

Genom att följa hur livet vecklade ut sig genom de tusentals sidorna blev det tydligt hur tätt sammanlänkade min personliga och konstnärliga process var. Min magkänsla visade sig vara en pålitlig ledsagare i frågorna jag ställde om vägen och valen, men i texten blottades tvekan inför livets ofrånkomliga framåtrörelse. För i takt med att min vilja gav sig till känna både överraskade och omstörtades tillvaron. Föränderlighet började framstå som dess mest kännetecknande karaktärsdrag.

Stora svarta målningar står på golvet i ateljén, jag orienterar mig med kroppen bland dem. Rummet är en labyrint i transformation. Jag ser verken genom de transparenta dukarna; ömsom döljer de varandra, ömsom kläs de av. De olika skikten ger mig en känsla av tid och rum i metamorfos. Ett gränsländ. Målningarna är sin tillblivelse; de positionerar sig i utrymmet mellan att "vara" och att "bli".

Jag fortsätter tills de bär sig själva. Målar tills det blir ljust, målar mig ut. (Ur Sidorna, 2013)

Det var inte Jaget och dess förehavanden som främst fångade min nyfikenhet i läsandet. Snarare var det när fokus riktades mot detta Jag som det drog sig undan och löstes upp. Istället var det som att blicka in i själva tillblivelsens framträdande, det var att se in i tillvarons skeende som sådant.

Jag började förstå att det var just kring detta mitt konstnärliga utforskande rörde sig; det var med klarhet ett intresse för Hur något kom till synlighet. Framträdandet verkade ofta ta plats lite i periferin, inte med uppmärksamheten riktad direkt mot sig. Det var som att jag behövde befinna mig snett bakom eller strax intill.

Min uppgift tycktes vara att bereda material för händelsen att visa sig genom, sedan bistå med min perception i triangeldramat mellan blick, rum och måleriets material. Temat för mitt konstnärliga uppdrag formulerades som en fråga: Hur synliggörs det skeende som träder fram i sin undandragelse?

Väl hemma i ateljén tog utforskandet vid. Jag drog in måleriet en bit från ramens kant för att begränsa det till en händelse på dukens plan. Då fick det samtidigt motsatt verkan; markeringen betonade blickens vilja till att följa de målade formernas riktning vidare ut på väggen. På så vis blev omgivande rumslighet en del av verket.

För att poängtera färgskiktet i egenskap av ett material applicerat på ett annat, lämnade jag vissa partier omålade. Även i dessa partier aktiverades väggen genom att den syntes bakom den transparenta duk jag målade på. Duken urskiljdes som en sammanlänkande och samtidigt separerande slöja mellan bild och rum. Ovanpå den gick de målade formerna att betrakta som en bild, men i detsamma blicken flackade kläddes verket av i dess materiella beståndsdelar och bilden drog sig undan. Den pendlande rörelsen fick mig att börja betrakta duken snarast som en scen för det ögonblickliga frambrytandet att visa sig på.

I sökandet efter en fast form, en slutgiltig bild eller till och med ett stabilt varande – upptäckte jag att det var själva *kommandet till* som var vad jag sökte.

Ser ljusa ytor framför mig nu. Struktur likt ett äggskal. Torr, matt. En smal, transparent springa håller dem isär. Ett kaos har öppnat upp för en helt ny början och målningarna går utanför bilden av sig själva. Skapar rum för min längtan.

Jag har ett stående löfte till mig själv att nära det som rör sig där. (Ur Sidorna, 2013)

Att befinna sig i den konstnärliga arbetsprocessen innebär för min del att föränderlighet som sådan är ständigt närvarande. Den tycks vara den konstant en konstnär har att luta sig mot, att spegla sig i och ta språng ifrån.

Det innebär en spänningsfylld relation till den tillvaro som hela tiden på nytt skisseras fram. Ett varande där det gäller att uppmärksamt vila i framåtrörelsen.

Disa Rytt